

นี่คือ...มาตรการกีดกันทางการค้า

จารุพัฒน์ พานิชยิ่ง

ผู้อำนวยการฝ่ายรับประกันการส่งออก

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

jarupatp@exim.go.th

สวัสดีครับ ท่านผู้อ่านทราบหรือไม่ว่าวันที่ 12 มิถุนายนที่ผ่านมาเป็น "วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก" หรือ World Day Against Child Labor ซึ่งก็เป็นวันเดียวกันนี้ในทุกๆ ปี แต่ทำไมผมจึงพูดถึงวันดังกล่าวในบทความครั้งนี้ ก็เพราะว่าในปีนี้การส่งออกสินค้าสำคัญหลายชนิดของไทยต้องมีเรื่องกังวลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการส่งออกไปยังสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก เนื่องจากในวันที่ 18 มิถุนายน กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ จะประกาศรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Report-TIP Report) ประจำปี 2014 ซึ่งเป็นรายงานข้อมูลประเมินสถานการณ์การค้ามนุษย์จาก 188 ประเทศทั่วโลก ซึ่งท่านอาจจะทราบผลของรายงานแล้ว

ท่านคงสงสัยว่ารายงานฉบับนี้มีความสำคัญอย่างไรต่อการส่งออกของไทย ผมขออธิบายเรื่องรายงาน TIP Report ให้ท่านเข้าใจเบื้องต้นก่อน ว่า Tip Report เป็นรายงานประจำปีที่กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ จัดทำขึ้นตามกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of 2000: TVPA เพื่อเสนอต่อรัฐสภาสหรัฐฯ เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยแบ่งเป็น 4 ระดับด้วยกันดังนี้

Tier 1 ประเทศที่ดำเนินการโดยสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการการค้ามนุษย์ตามกฎหมาย TVPA

Tier 2 ประเทศที่ไม่ดำเนินการสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดการการค้ามนุษย์ตาม TVPA แต่ได้ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญในการปรับปรุงแก้ไข

Tier 2 Watch List คล้าย Tier 2 แต่มีเหตุการค้ามนุษย์จำนวนมากหรือเพิ่มมากขึ้น หรือไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าได้ใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นในการต่อต้านการค้ามนุษย์

Tier 3 ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตาม TVPA และไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสหรัฐฯ อาจพิจารณาระงับการให้ความช่วยเหลือที่มีใช้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและความช่วยเหลือที่เกี่ยวกับการค้า (non-humanitarian and non-trade-related foreign assistance) ดังนั้น หากประเทศใดถูกจัดระดับอยู่ใน Tier 3 สหรัฐฯ อาจพิจารณาระงับการนำเข้าสินค้าบางประเภทได้

สหรัฐฯ จัดสินค้าจากไทยจำนวน 5 รายการ ได้แก่ ปลา กุ้ง เครื่องนุ่งห่ม อ้อย และสีโอลามก ให้เป็นสินค้าในกลุ่มที่มีการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งหากไทยถูกลดระดับเป็น Tier 3 หลังจากอยู่ในรายชื่อประเทศที่ต้องเฝ้าจับตามอง หรือ Tier 2 Watch List มาติดต่อกัน 4 ปี อาจส่งผลกระทบต่อทั้งด้านภาพลักษณ์และมาตรการการช่วยเหลือด้านต่างๆ รวมไปถึงมาตรการทางการค้า รวมทั้งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเหล่านี้ของกลุ่มผู้บริโภคในสหรัฐฯ ทำให้คาดว่า การส่งออกสินค้าประมงและเครื่องนุ่งห่มจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเพราะตลาดสหรัฐฯ เป็นตลาดนำเข้าสินค้าประมงอันดับแรกของไทยมีมูลค่ามากกว่า 1,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเครื่องนุ่งห่มที่มีมูลค่ามากถึง 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพราะผู้นำเข้าจะปฏิเสธการนำเข้า และจะเพิ่มความรุนแรงมาก ทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเหล่านี้จะต้องตัดสินใจย้ายฐานไปผลิตในประเทศอื่น

ถึงแม้ว่าทางราชการและภาคเอกชนของไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหานี้อย่างต่อเนื่อง โดยรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยประจำปี 2556 แสดงให้เห็นว่าไทยมีความก้าวหน้าในการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างมาก โดยเฉพาะด้านการจับกุมและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยตลอดปี 2556 ไทยมีการสืบสวนคดีค้ามนุษย์รวม 647 คดี มีจำเลยถูกดำเนินคดี 225 คน เพิ่มขึ้นอย่างมากจากปี 2555 ที่ถูกดำเนินคดีเพียง 49 คน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินคดีอาญาบริษัทจัดหางานที่ละเมิดแรงงาน 9 บริษัท และดำเนินคดีกับนายหน้าเถื่อน 155 คดี ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการลงตรวจพื้นที่เสี่ยงค้ามนุษย์ไม่ต่ำกว่า 2.8 หมื่นครั้งในปีที่ผ่านมา และสำหรับอุตสาหกรรมประมงที่สื่อต่างประเทศหยิบยกมาโจมตีไทยว่าค้าทาสแรงงานเด็กนั้น จุดที่มีปัญหามักอยู่ในเรือประมงนอกน่านน้ำไทย โดยรัฐบาลไทยพยายามนำแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบ โดยเปิดให้ขึ้นทะเบียนแล้ว แต่ไทยก็อาจมีแนวโน้มจะถูกลดระดับลง อีกทั้งเรื่องความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ติดลบไปแล้วในสายตาลูกค้าอาจส่งผลไปถึงการเลิกสั่งซื้อสินค้าจากไทย ถึงแม้ว่าสินค้าไทยจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องคุณภาพมาตรฐานสินค้าที่ดีและมีความสม่ำเสมอเมื่อเทียบกับคู่แข่ง

แต่ทั้งนี้ไม่ว่าผลของ Tip Report ประจำปี 2014 จะออกมาเป็นอย่างไร ผมคิดว่าทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันและเร่งปรับตัว โดยการแสวงหาตลาดใหม่เพิ่มเพื่อลดการพึ่งพาสหรัฐฯ อีกทั้งต้องมีการบริหารจัดการต้นทุนในการผลิตและการขนส่งให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการบริหารจัดการอัตราแลกเปลี่ยน การให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ตลอดจนการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่จดจำให้มากขึ้น ซึ่งจะสามารถทำให้เราอยู่รอดในธุรกิจได้ แม้ว่าจะมีมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ออกมาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แล้วพบกันใหม่เดือนหน้าครับ